

12. MALMAISON

Un țipăt de bărbat.

Falsă încercare de sinucidere

Malmaison – o clădire albă în București, pe Calea Plevnei... Nu știi dacă urcatul cu liftul (lucru neobișnuit : *să urci* ca să ajungi la celulă) sau interdicția de a vorbi m-au făcut să înțeleg unde mă aflam. Malmaisonul a avut o reputație cumplită și nu sînt deloc sigură că ea nu ar fi și astăzi justificată. Deținuții de la « Secretul Mare » din Mîslea îmi vorbisera despre regimul foarte sever. Nu rezist tentației de a povesti ce am văzut la TV după evenimentele din decembrie. Un scriitor din exil – nu-i pronunț numele pentru a nu da convorbirii noastre un caracter de răfuială – a fost primul care s-a întors în țară, în chiar zilele revoluției, cu jurnaliștii francezi.

Scriitorul era Virgil Tănase. În acele zile din 1990 nu mă hotărâam încă să-i pronunț numele – parcă nu-mi venea să cred ce văzusem la televizor. Mai ales că, în urmă cu cîțiva ani, fuseserăm cu toții victimele unei ciudate manipulări, rămasă pînă azi destul de neclară. Se anunțase răpirea de către Securitate a lui Virgil Tănase, care se afla în Franța, și în mare grabă se organizaseră manifestații în fața Ambasadei României, unde ne repeziserăm să strigăm (culmea ridicolului !) : « Dați-ni-l înapoi pe Virgil Tănase ! » Interesatul – am aflat mai tîrziu – era bine mersi, ascuns de serviciile franceze, chipurile pentru a evita răpirea. O istorie tulbure, ca mai toate istoriile cu agenți, simpli, dubli sau tripli.

Și se face un reportaj. Îl vedem pe « colegul nostru » hălăduind prin București în căutarea amintirilor din tinerețe... Printr-o ciudată... « întâmplare întâmplătoare », pașii îl duc pe Calea Plevnei. Se oprește în fața închisorii Malmaison ! Ușița se întredeschide și vedem un gradat și vreo trei soldați. În rest, nu vedem nimic, gardul fiind înalt, ca multe alte garduri, unele vopsite verde închis sau gri prin tot Bucureștiul. Orice bucureștean care ar vrea *să vadă* ar putea să le observe și să se întrebe, de câte ori trece pe dinaintea lor, ce se întâmplă înapoia lor... În reportaj ni se spune că Malmaison, fost centru de anchetă al Securității, este acum ocupat de armată... (se știe ce carnaval al uniformelor a fost în perioada aceea, securiștii vărșați la altă armă etc. « Colegul nostru » spune « bună ziua » – pînă aici nimic rău – și, spre stupefacția militarilor, le întinde mîna. Cu o oarecare ezitare, ofițerul întinde și el mîna și iață înfrățirea !

Recitind acum pasajul despre « înfrățirea la nimereală », mi-am amintit de cea mai bravă experiență a mea de acest gen. Cu cîteva luni înainte de înregistrarea făcută cu Mariana la începutul lui 1990, am fost în România cu un convoi umanitar. Nu unul din cele mari, pornite de la Paris, ci un mic convoi pus la cale de o asociație ce fînța într-un sat vecin cu cel în care locuiesc, înfrățit cu satul Daia de lîngă Sighișoara. Organizatorii căutau traducători, Rodica Iulian și cu mine ne-am propus, iar ei ne-au acceptat. Am plecat în condiții destul de precare. Membrii asociației erau oameni modești, cu salarii relativ mici, care contribuiseră cu multe ore de muncă voluntară la pregătirea expediției și cu bani pentru cumpărarea hranei și a hainelor ce urmau să fie distribuite. Rămăseseră puține resurse pentru manutanță : ne ajungeau pentru o singură noapte de stat la hotel. Șeful expediției, primarul satului Plainval, a preferat să păstreze banii aceștia pentru întoarcere, gîndindu-se că atunci vom avea mai multă nevoie de un pat bun, și s-a dovedit că a avut dreptate. În prima noapte am dormit în camioane – erau două camioane nu tocmai noi, plus un camping-car plin ochi cu lucruri. Era ger și am cam tremurat. Cea de-a doua noapte am petrecut-o în Ungaria, foarte bine primiți de localnici. În seara următoare am ajuns la Daia.

După un lung moment de emoție, țuică fiartă și înfrățire, dimineața a venit trezirea la realitate. Realitatea era că notabilitățile erau exact aceleași ca înainte de căderea lui Ceaușescu. Preotul – o huidumă cu nas de tapir – și un tânăr securist frumuseț din Sighișoara formau o pereche de temut. Ne-a fost foarte greu să împărțim lucrurile. Popa sta cu mâinile încrucișate pe piept – n-a mișcat nici un deget ca să ne ajute. Se uita la noi, care eram vreo cinci femei și patru bărbați, cu primarul francez în frunte, în timp ce descărcam camioanele. Securistul se învârtea de colo-colo, amabil, prietenos. Pe urmă au fost scandaluri. Popa s-a supărat – ceruse să i se dea mai mult decât celorlalți, iar francezii refuzaseră. Primarul de la Plainval a ținut și o cuvântare despre democrație...

Totul era neverosimil și absurd, « înfrățirea » era o farsă programată. A doua zi, pe drumul de întoarcere, puțin înainte de a ajunge la frontieră, am cerut ca mașinile să se oprească, pretextând o nevoie urgentă. M-am dat jos din camion și am tras un plîns. Cîțiva copii au apărut de nicăieri. Francezii se căinau că nu mai aveam mîncare – copiii cereau, de fapt, « ciungă » și țigări, și au vrut să ia aparatul de fotografiat al Rodicăi Iulian. La frontieră, grănicerii români s-au purtat ca niște anchetatori, bătîndu-și joc de noi în fel și chip. Francezii au mai ținut un discurs despre democrație, convinși de utilitatea lui. Atunci am dat-o pe rîs. Și, în sfîrșit, am pornit spre casă.

Trebuie să spun că francezii din asociație au avut meritul de a se interesa mai departe de Daia preț de zece ani. Din nefericire, s-au băgat mereu în față aceiași, iar francezilor le-a trebuit mult timp ca să înțeleagă cu cine aveau de-a face. Au rămas, de altfel, derutați, neînțelegînd cum să-și aleagă interlocutorii. Din pricina intrigilor, nu mai știau în cine să aibă încredere. De pildă, banii dați învățătoarei ca să cumpere caiete pentru copii au ajuns să achite oi pe care s-a făcut stăpînă chiar învățătoarea. Foarte repede, locuitorii cinstiți ai Daiei s-au văzut dați la o parte de ceilalți. Din banii asociației de la Plainval a fost cumpărat un tractor pe care sătenii urmau să-l folosească pe rînd. Acel tractor a semănat o zîzanie fără sfîrșit – cineva a încercat să-i dea foc la un moment dat –, așa că francezii au hotărît să-l vîndă. După multe alte mizerii, la capătul a zece ani de eforturi fără rezultat, la o Adunare Generală s-a votat dizolvarea asociației de ajutorare a Daiei.

Banii strînși din cotizații, care trebuiau să le folosească celor din Daia, au fost vărsați unei asociații umanitare pentru Maroc, unde au finanțat forarea unui puț.

Cu cine ? Și cine cu cine ? Ce garanție a avut « colegul » că oamenii nu continuă să fie torturați, ca și pînă acum, la Malmaison ? De ce nu se dărîmă gardul ăsta și celelalte de același fel ? Să vedem și noi ce se întîmplă dincolo...

Celulele de la Malmaison (vorbesc despre cele de la etaj – pe cele de la subsol nu le-am cunoscut) dădeau pe un culoar luminos, cu geamurile vopsite alb. Același tip de pat ca la Ploiești, fixat în perete. Closetul și dușul – lîngă ușă, cu vedere dinspre vizetă. Regulamentul : cînd cineva intra în celulă, deținutul trebuia să stea întors cu fața la perete. Era destul de înfricoșător, nu știai dacă în secunda următoare nu aveau să te lovească. Pe mine nu m-au lovit, dar pe alții ?... Vorbitul : interzis. Patru gesturi pentru patru cereri : hîrtie igienică, cusut (se trimitea la croitorie, ca să nu ai ac în celulă), scoaterea la anchetă și mai era unul care îmi scapă. Ridicai un deget, două degete etc. Scularea la cinci dimineața, culcarea la zece seara. Între timp, nu aveai voie să te întinzi pe pat și nici să te rezeami de perete. Trebuia să stai așezat pe marginea patului. Sau să umbli. Am încercat imediat să iau contact cu cineva. Mi s-a răspuns. În secunda următoare au năvălit în celulă. Nu știu dacă m-au auzit sau erau la pîndă în celula vecină. Amenințarea cu carcera și bătaia. Erau convingători și nu am mai încercat. Liniștea era extrem de apăsătoare. Abia de simțeam după ușă mișcarea plantonilor încălțați în cipici. Comunicau între ei prin sisîieli – pst ! pst ! – și pocnete de degete. Rar li se auzea șoapta. Era un planton la șase celule. Făcea în permanență – zic bine « în permanență », zi și noapte – un du-te-vino între celule. Deschidea vizeta și la dus, și la întors !

Am găsit și aici... un om, un omuleț... o brută mai puțin brută... Mi-a vorbit pe șoptite. Mi-a spus să fiu cuminte, că e de rău. Nu i-am văzut fața niciodată... Din cînd în cînd, un bărbat din celulele vecine începea să țipe. Agitație. Închideau la toate celulele ferestrele de deasupra ușii, care dădeau pe culoar. Intrau peste el și dădeau drumul la duș, să nu-i auzim urletele. Nu știu ce îi făceau, dar sfîrșea prin a se potoli. De la

omul meu am aflat că bărbatul era singur în celulă de cinci ani. Cinci ani !... Nu știu cine era. Îmi venea să urlu cu el. Mi-am făcut un șah din pîine și săpun. Mi l-au lăsat cîteva zile și mi l-au confiscat. Ca și pieptenul, făcut tot din pîine și săpun. « Aici nu ești la pension ! »

Mîncarea era bunicică. Dacă spun « bunicică », nu înseamnă că un om liber ar fi mîncat-o cu plăcere. Tot mîncare pentru porci era : terci, arpacaș. Doar ceva mai multă. Și ciorba – mai puțin chioară : mai cîte un cartof, mai cîte o fasole, și ăsta era lux. Cartofii – cojiți, nu ca la Jilava, mai mult coji. Mă hrăneam cu sîrguință și cu gîndul să fac rezerve pentru ce va urma... Era o întreagă istorie să-ți faci nevoile fără să-i dai plantonului plăcerea de a te privi. Mă repezeam la closetul turcesc imediat după ce deschisese vizeta. Calculasem timpul care îi trebuia ca să se întoarcă. Mă rugam lui Dumnezeu (ei, da !) să-mi ajute mațul să funcționeze bine și repede. Nu mă asculta întotdeauna... Uneori plantonul era mai șmecher ca mine, se făcea că pleacă și, cum mă așezam, deschidea vizeta și stătea acolo. Cum de nu se plictiseau să ne vadă ciuciți ? Cu sutele. Cu miile... Reluasem programul strict, ca acela din carcera de la Mislea. Mă obligam să umblu – aveam loc mai mult – de la deșteptare pînă serveau zeama aia neagră de-iziceau « cafea ». Rememoram vechi poezii. « Scriam » altele. Îmi reglam programul după lumina care venea de pe culoar. Îmi derulam iar imagini colorate în minte... Nu m-au scos niciodată la anchetă. Deși am cerut. « M-am cerut ! »

Dacă ar fi să rezum sentimentele pe care le-am avut la Malmaison, ele ar fi două : furie și teamă. Nu înțelegeam ce căutam eu la Malmaison. Aici veneau cazurile grele, cu anchete lungi, care sfîrșeau cu mari procese de spionaj, de înaltă trădare... Și ajungem la un episod de care nu sînt foarte mîndră. Asta e, nici un deținut nu e perfect... Mi-a încolțit în cap ideea de a simula o sinucidere... Nu mai aveam chef s-o iau de la început cu greva foamei. Singura modalitate de a atrage atenția rămînea asta. De sinucidere le era încă mai teamă decît de greva foamei. Numai ei știu de ce. Dădeau socoteală ? Cui ? Și dacă dădeau socoteală, ce ?... Mi-am rupt o fișie de prosop... De atîrnat, nu aveam de ce să mă atîrn. Gratiile de la geamul de

deasupra uşii erau protejate cu o plasă de sîrmă tocmai pentru a împiedica asemenea încercări. Nu-mi rămînea decît strângerea. Aveam un pulover alb cu gît. Stînd aşezată în pat, cu urechea ciulită, am făcut cîteva exerciţii... Nu voiam să mor, asta ştiu precis. Dar de sătulă, eram cam sătulă ! Am aşteptat să treacă plantonul şi am strîns... Nu din cale afară de tare. Totuşi, am avut urme vreo trei zile... Şi asta m-a şi salvat – erau aspri cu simulatorii ! Nu ştiu cum şi în ce fel, dar nici nu mă sufocam prea rău, şi nici nu mă durea nimic. Nodul îl făcusem într-o parte. Un medic căruia i-am povestit asta mai tîrziu spunea că ar fi posibil ca nodul să fi apăsât pe carotidă, de unde senzaţia de ameţeală şi sfirşeală nedureroasă. Am stat aşezată pînă am simţit că îmi vine să leşin şi m-am lăsat moale într-o parte pe pat. Plantonul n-a întîrziat să deschidă vizeta. Pst ! Pst ! Văzînd că nu mă mişc, a deschis uşa şi s-a repezit la mine. A vrut să mă desfacă la gît, a tras de pulover şi a dat de fişia de prosop. A înjurat ! I-a chemat pe ceilalţi...

Au vorbit de data aceasta ?

Înjurau. Mă înjurau. Au chemat doctorul şi mi-a fost frică să nu se prindă că nu era treabă serioasă. Doctorul mi-a luat pulsul, a stat puţin şi a plecat. Doi plantoni m-au prins de subsuorii şi m-au dus undeva jos, într-un birou. Au pus o saltea pe jos. Mă păzea un tinerel cu arma în mîină. « De ce ai făcut, mă, tu chestia asta ? Fată tînă, se poate ? »... Am dormit tun, eram obosită...

O clipă, Oana. Ia să vedem : cît a fost joc al inteligenţei şi cît a fost disperare în gestul ăsta ?

A fost o *stare*, în mod categoric. Amestec de furie şi disperare. Un important procentaj de calcul a existat. Dovadă că nu am strîns tare – aş fi putut, şi aş fi putut, de asemenea, să întîrzi înaintea de a mă lăsa să cad pe pat, lucru ce antrena automat venirea lor foarte rapidă. Asemenea stări te pot face să basculezi, de acord. Gestul meu avea o logică. Nu-mi ceream libe-

rarea – ar fi fost absurd. Fata din Rahovei care a murit după greva foamei asta cerea !... Eu ceream un lucru foarte clar : de vreme ce nu eram scoasă la anchetă, să mi se explice de ce am fost adusă la Malmaison. « Clar » e un fel de a spune... Un deținut, pe vremea aceea, nu avea nici un drept, asta ni se spunea mereu, și deci nici dreptul la o explicație ! Nu-mi închipui că « sinuciderea » a cîntărit în liberarea mea. Poate doar să fi accelerat, ne semnificativ, procesul deja declanșat. Poate le-a fost teamă că într-o zi vor trebui să-i spună lui George Enescu : « Nepoata dumneavoastră, maestre... » Dar nimic nu e sigur. Sigur este că din birou m-am întors în celulă. Nu pentru multă vreme. « Cantacuzino, ia-ți boarfele și mișcă... » Nu știam că era ultima dată că auzeam asta... Altă mașină, alți ochelari... Malmaisonul rămînea în urmă...